הדברים אשר אומר בדיון בדחילו ורחימו. שלא כמנהגי, ומתוך הזהירות הראויה, הכנתי את דברי בכתב.

המגמה הכללית של האמירות שהכינותי היתה לתקוף אמונות ואשליות אשר היו באותו זמן רווחות למדי בצמרת הפוליטית והצבאית, ואשר לדעתי שיבשו את הקריאה הנכונה של המציאות ואת היכולת להסיק ממנה את המסקנות הנדרשות. היה בדעתי להצביע על כמה אמיתות אשר היום הן כמעט מובנות מאליהן אבל בשעתן היו עבור אנשים רבים בבחינת חידושים מפתיעים ודברי כפירה. רציתי להצביע על הנקודות הבאות: שהאלימות בשטחים אינה סתם סדרה של אירועים ותקריות הניתנים לטיפול נקודתי, אלא ביטוי לתהליך־יסוד פוליטי המתרחש בעם הפלסטיני הנתון תחת כיבוש; שאין המדובר ב"הפרות סדר" של קיצונים ובני־תשחורת אשר "הרוב השקט" מסתייג מהם, אלא בביטוי רגשותיה ושאיפותיה של החברה כולה; שהתקוממות לאומית כזו הנתמכת על ידי התושבים אינה ניתנת לדיכוי על ידי מדינה דמוקרטית, ואפילו אם היא טוענת לזכויות היסטוריות בשטחי מגוריהם; שהפעלת מדיניות של "יד חזקה" מוליכה לרוב לתוצאות הפוכות מן המצופה, ושהיא נעשית הרסנית ומשחיתה לעוסקים בה; שהדרך היחידה להגיע לפתרון אינה צבאית אלא מדינית, ושאין להימנע מללכת בה גם אם האלימות נמשכת; ולבסוף, ככל שנקדים ללכת בדרך זו כן ייטב, שכן גורם הזמן פועל לרעה ומה שניתן עדיין לעשות היום ייקשה לעשותו בעתיד.

כוונתי היתה שדברי יתעמתו בעקיפין עם עצם המערכת המושגית שעליה מבוססת השליטה הישראלית בגדה וברצועה. אדריכלו של השלטון היה כידוע משה דיין, אשר גיבש את תפיסתו ב"תוכנית האינטגרציה" שעליה הכריז בשורת הרצאות במהלך 1968. אף שהתוכנית לא אושרה מעולם בממשלה, היא קבעה את המציאות ששררה בשטחים בעשרים השנים שקדמו לאינתיפאדה. דיין העמיד את ההחזקה בגדה וברצועה על מספר עקרונות: תקוים שליטה אסטרטגית בכל השטחים, כלכלתם תשולב במשק הישראלי, תהיה מעורבות מזערית בחייהם של התושבים ותכובד תרבותם, זכויות פוליטות תינתנה רק בירדן, לישראל תישמר הזכות להתנחל במקומות שתבחר, והיא תימנע מלספח את השטחים באופן רשמי. בשעתו מתחתי ביקורת על הקונספציה הזאת בסדרה של שני מאמרים שהתפרסמו ב*הארץ*.[14] נראה שדברי הצליחו לקרוע את

14 "השילוב ומחירו" ו"דו־קיום בין שני לאומים", *הארץ*, החל ב־25 בדצמבר 1968. תרגומי המאמרים הופיעו בעיתונות האירופית והערבית.